

УДК 657:658.155

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/159-20>**Пеняк Ю. С.**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
ННІ «Каразінський банківський інститут»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2836-4450>

Гороховацька Н. В.

фахівець з планування та ефективності комерційної діяльності
ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна», м. Харків

Peniak Yuliia

Educational and Scientific Institute «Karazin Banking Institute»
V. N. Karazin Kharkiv National University

Horokhovatska Nataliia

JSC "AB InBev Efes Ukraine", Kharkiv

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ

У статті розглянуто проблеми ефективного розвитку й економічного зростання підприємств України, а саме удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємством. Під час обліку та аналізу фінансових результатів виникає низка проблем, зокрема відсутність належного фінансового планування, відсутність повноти висвітлення інформації щодо ефективності діяльності підприємства у звітності, відсутність затверджених спеціальних документів для обліку фінансових результатів та інші. Все це ускладнює прийняття керівниками ефективних фінансових рішень. Важливим напрямом підвищення результативності діяльності підприємств є застосування новітніх інструментів і технологій управління доходами та витратами. Саме тому, метою статті є обґрунтування теоретичних і практичних аспектів та розроблення підходів до удосконалення механізму формування обліково-аналітичного забезпечення управління фінансових результатів підприємства.

Ключові слова: фінансовий результат, аналіз, витрати, прибуток, управління.

MODERN PROBLEMS OF ACCOUNTING AND ANALYTICAL ENSURING FINANCIAL RESULTS MANAGEMENT

The main purpose of any enterprise in the market economy is to obtain high financial results. One of the main conditions for the effective functioning of the enterprise is ability to generate profit in the amount that will create the financial basis for further development and expansion of the enterprise, comply with social and material needs, ensure competitiveness in the market of goods and services. The need for accounting and analytical management of financial results stems from needs of owners, the state and employees in information that will enable them to identify patterns and trends in financial results, identify and assess the main factors influencing the process of their creation, distribution and usage, identify reserves and thus increase the level of profitability. Despite the significant scientific contribution in the field of research of financial results of the enterprises, the issue of improvement aims to the accounting and analytical maintenance of management of financial results of the enterprise remains actual. That is why the purpose of the study is to substantiate the theoretical and practical aspects and develop approaches to improving the mechanism of formation of accounting and analytical support for the management of financial results of the enterprise. Accounting and analytical management of financial results of the enterprise is a set of interconnected elements of production and management system, activities carried out by the subject of management, creation of a certain structure, as well as collection, accumulation, storage and analysis of information necessary for effective operation of the enterprise. The main components of the study of accounting and analytical support of financial performance management are the formation of methods of analysis, control and forecasting of financial results, which requires specification of the components of the analytical and controlled process within the organizational and information model. Namely, the formation of reliable information about the financial condition of the enterprise, the analysis of economic indicators of the enterprise is of great importance in the system of general evaluation of business entities. Their research makes it possible to assess the dynamics of the structure of income and expenses, to determine the impact of factors on the company's profit from various activities, as well as to find reserves to increase the net profit of enterprises. Thus, the improvement of accounting and analytical support of enterprise management is based on the use of modern forms, methods and principles that place new demands on the formation of unbiased, complete, timely, clear and useful accounting and analytical information about the enterprise and its financial results.

Keywords: financial result, analysis, expenses, profit, management.

JEL classification: G31, L25, M21

Постановка проблеми. Нині в умовах розвитку сучасного ринку результати роботи підприємства залежать від його здатності приносити прибуток у тому розмірі, який створить фінансову основу для подальшого

розвитку і розширення підприємства, задовольнить його соціальні та матеріальні потреби, забезпечить конкурентоспроможність на ринку товарів і послуг. Саме удосконалення системи обліково-аналітичного

забезпечення управління фінансовими результатами в сучасних умовах управління підприємством є актуальним за рахунок вирішення проблем ефективного розвитку й економічного зростання підприємств України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі теоретичні та методологічні проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами розглянуті у роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, таких як Ф.Ф. Бутинець, В.М. Опарін, А.Д. Мочерний, Р.В. Скалюк та інші науковці [1–10].

Проаналізувавши їхні праці, можна зробити висновок, що своєчасне та об'єктивне визначення фінансового результату дає можливість оцінити реальний фінансовий стан і перспективи економічного зростання підприємства, проте нині немає єдиного підходу до визначення сутності фінансових результатів, але у всіх трактуваннях можна виділити певні ознаки. Так, деякі з авторів вважають, що фінансові результати – це результат зіставлення доходів та витрат підприємства, також є думка, що фінансові результати – це вираження у формі прибутку або збитку. Низка авторів розглядають фінансові результати як підсумки (результат) діяльності підприємства. Як бачимо, спектр визначень досить широкий, що можна пояснити різними підходами науковців до розуміння цього поняття.

Також варто зазначити, що думки багатьох науковців стосовно сутності поняття «фінансовий результат» є тотожними. Водночас у науковій літературі часто спостерігається ототожнення понять «фінансовий результат» та «прибуток», проте варто зауважити, що категорія фінансового результату є ширшою порівняно з категорією прибутку. Це пояснюється тим, що показник прибутку виступає у одній із двох форм (прибуток або збиток) та показує відображення фінансового результату господарської діяльності підприємства.

Отже, незважаючи на значний науковий внесок у сфері дослідження фінансових результатів підприємств, актуальним залишається питання удосконалення напрямів обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретичних і практичних аспектів та розробленні підходів до удосконалення механізму формування обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства.

Вклад основного матеріалу. Основною метою функціонування будь-якого суб'єкта господарювання в умовах ринкової економіки є одержання позитивного

фінансового результату діяльності (прибутку) і нарощування капіталу, що зумовлено прагненням утримати свої позиції на ринку, а також стабільного подальшого розвитку та розширення підприємства. Отже, одержання прибутку є головною метою діяльності будь-якого підприємства, оскільки саме він виступає у ролі рушія підприємства, є основним джерелом подальшого розвитку суспільного виробництва та надає можливість встановити взаємозв'язок між усіма іншими економічними показниками та узагальнити результати діяльності підприємства.

Сучасна міжнародна практика бухгалтерського обліку в основному виокремлює три головні підходи до трактування змісту фінансових результатів, що наведені на рис. 1.

Найбільшого поширення в міжнародній практиці набув підхід, відповідно до якого фінансовий результат трактується як різниця між доходами та витратами діяльності підприємства з урахуванням коригувань на суму зміни залишків запасів та незавершеного виробництва за звітний період. Ця тенденція є характерною і для української системи бухгалтерського обліку [1, с. 84; 3, с. 47].

Отже, визначення, формування й облік фінансових результатів господарюючих суб'єктів є базовою основою для аналізу рівня ефективності процесу виробництва, реалізації продукції й надання послуг та наявного економічного стану цих підприємств. Уже відомий фінансовий результат дає змогу проаналізувати сильні та слабкі сторони підприємства та планувати подальшу діяльність підприємства, виходячи з отриманого фінансового результату.

Головними складниками дослідження обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами є формування методики аналізу, контролю і прогнозування фінансових результатів, що вимагає конкретизації складників аналітично-контрольованого процесу у межах організаційно-інформаційної моделі (рис. 2).

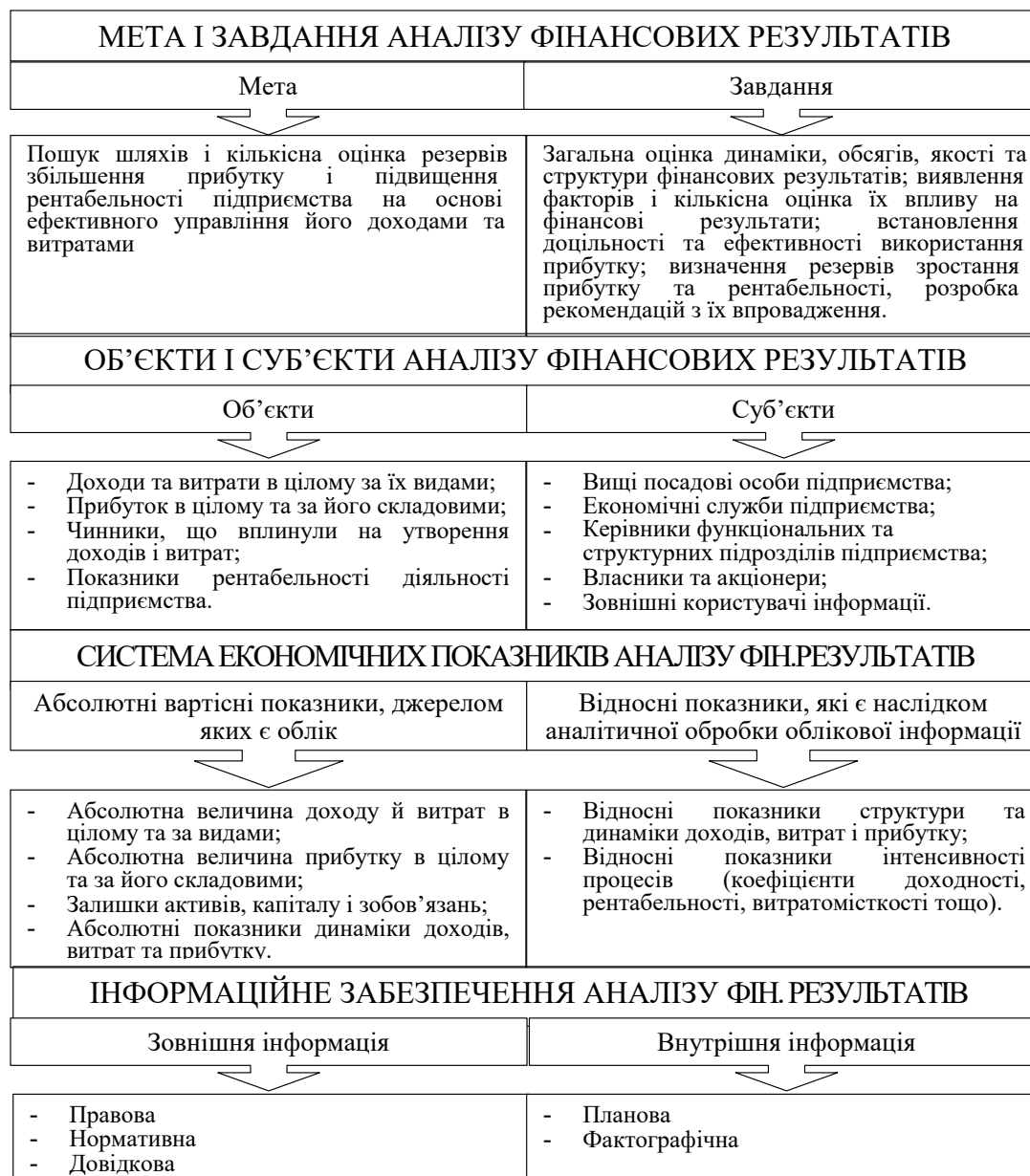
Послідовна реалізація елементів наведеної організаційно-інформаційної моделі аналізу фінансових результатів за відсутності надзвичайних обставин забезпечує досягнення поставленої мети.

Отже, обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами підприємства – це сукупність взаємопов'язаних елементів виробничої та управлінської системи, заходів, що проводяться суб'єктом управління, створення певної структури, а також збір, накопичення, збереження та аналіз інфор-

Рис 1. Головні підходи до трактування змісту фінансових результатів діяльності підприємства

Джерело: [11]

Рис. 2. Організаційно-інформаційна модель аналізу фінансових результатів діяльності підприємства

Джерело: систематизовано авторами

мації, необхідної для забезпечення ефективного функціонування підприємства.

Саме тому формування достовірної інформації про фінансовий стан підприємства, аналіз економічних показників діяльності підприємства має велике значення у системі загальної оцінки роботи суб'єктів господарювання. Їхнє дослідження дає змогу оцінити динаміку структури доходів і витрат, визначити вплив факторів на прибуток підприємства від різних видів діяльності, а також знайти резерви підвищення чистого прибутку підприємств [6, с. 135].

Сучасні проблеми організації бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю та аналізу фінансових результатів підприємства наведені на рис. 3.

Наявні проблеми обліку, контролю та аналізу фінансових результатів потребують негайного вирішення, а також розроблення різноманітних механізмів, які спри-

ятимуть адаптації підприємств до ринкових змін, міжнародних стандартів та потреб зовнішніх і внутрішніх користувачів щодо отримання реальної інформації про результати діяльності суб'єктів господарювання.

Враховуючи наведені проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами, необхідно сформулювати основні напрями розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємств, які містять так етапи (табл. 1).

Висновки. Однією з основних умов ефективного функціонування підприємства є його здатність приносити прибуток у тому розмірі, який створить фінансову основу для подальшого розвитку і розширення підприємства, задовольнить його соціальні та матеріальні потреби, забезпечить конкурентоспроможність на ринку товарів і послуг. Саме прибуток на сучасному

Рис. 3. Сучасні проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами

Джерело: систематизовано авторами

етапі економічного розвитку є джерелом розширеного відтворення виробництва, зростання ринкової вартості підприємства та добробуту його власника, основним спонукальним мотивом підприємницької діяльності, а своєчасне та об'єктивне визначення фінансового результату дає можливість оцінити реальний фінансовий стан і перспективи економічного зростання підприємства.

Підвищення ефективності діяльності підприємств неможливе без удосконалення системи обліково-ана-

літичного забезпечення управління підприємством і, зокрема, управління фінансовими результатами. Отже, удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством базується на використанні сучасних форм, методів і принципів, що ставлять нові вимоги до формування неупередженої, повної, своєчасної, зрозумілої та корисної обліково-аналітичної інформації про діяльність підприємства та його фінансові результати.

Таблиця 1

Основні етапи та завдання обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємств

Етапи	Завдання	Методи
Аналіз стратегії підприємства	<ul style="list-style-type: none"> Визначити корпоративні та стратегічні цілі. Визначити ключові фактори успіху. 	Аналіз установчої документації підприємства.
Аналіз діяльності підприємства	<ul style="list-style-type: none"> Виділити основні функції та види діяльності. Проаналізувати моделі створення прибутку. 	Спостереження. Аналіз фінансової документації підприємства.
Аналіз зовнішнього середовища підприємства	<ul style="list-style-type: none"> Дослідити галузь та проаналізувати тренди. Визначити потенційні ринки. Вивчити конкурентів, споживачів та партнерів. 	SWOT-аналіз. PEST-аналіз. Методи оцінки конкуренції.

Джерело: запропоновано авторами

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : Рута, 2001. 672 с.
2. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ : Алерта, 2011. 976 с.
3. Опарін В. М. Фінанси: загальна теорія. Київ : КНЕУ, 2000. 357 с.
4. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник : навчальний посібник. Київ : Знання, 2010. 1072 с.
5. Мочерний С.В. Основы экономической теории : учебник. Киев : Общество «Знання», КОО, 2000. 607 с.
6. Скалюк Р.В. Сутність та значення фінансових результатів в системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств. *Вісник Економічних наук*. 2010. Вип. 18(1). С. 135–141. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2010_18\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2010_18(1)_23) (дата звернення: 01.10.2020).
7. Пушкар М.С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 628 с.
8. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. Книжный мир, 1999. 895 с.
9. Шипіна С.Б. Сутність поняття «фінансові результати» як об'єкта бухгалтерського обліку. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2012. № 1(59).
10. Куслії В.О. Сутність поняття "фінансового результату" як економічної категорії. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2014. Вип. 3. С. 194–199. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2014_3_16 (дата звернення: 01.10.2020).
11. Йолтухівська Т.В. Аналіз теоретичних підходів до визначення поняття "фінансовий результат". *Вісник Економічних наук*. 2015. № 2(2). С. 64–67. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_2\(2\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_2(2)_15) (дата звернення: 01.10.2020).

References:

1. Butynets F.F. (2001) *Bukhhalterskyi finansovyi oblik* [Financial accounting]. Zhytomyr: Ruta. (in Ukrainian)
2. Tkachenko N.M. (2011) *Bukhhalterskyi finansovyi oblik, opodatkuvannia i zvitnist* [Financial accounting, taxation and reporting]. Kyiv: Alerta. (in Ukrainian)
3. Oparin V.M. (2000) *Finansy: zahalna teoriia* [Finance: general theory]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
4. Zahorodnii A.H. (2010) *Finansovo-ekonomichnyi slovnyk* [Financial and economic dictionary]. Kyiv: Znannia. (in Ukrainian)
5. Mochernyi S.V. (2000) *Osnovy ekonomycheskoi teoryu* [Fundamentals of economic theory]. Kyiv: Obshchestvo «Znannia». (in Ukrainian)
6. Skaliuk R.V. (2010) *Cutnist ta znachennia finansovykh rezultativ v systemi rozvytku hospodarskoi diialnosti promyslovykh pidpriemstv* [The essence and significance of financial results in the system of economic development of industrial enterprises]. *Ekonomichni nauky*. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2010_18\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2010_18(1)_23) (accessed 01 October 2020). (in Ukrainian)
7. Pushkar M.S. (2002) *Finansovyi oblik* [Financial accounting]. Ternopil: Kart-blansh. (in Ukrainian)
8. Borysov A.B. (1999) *Bolshoi ekonomycheskyi slovar* [Large economic dictionary]. Knyzhnyi myr. (in Ukrainian)
9. Shypina S.B. (2012) *Sutnist poniattia «finansovi rezultaty» yak obiekta bukhalterskoho obliku* [The essence of the concept of "financial results" as an object of accounting]. *Visnyk ZhDTU. Ekonomichni nauky*, vol. 59, no. 1. (in Ukrainian)
10. Kuslii V.O. (2014) *Sutnist poniattia "finansovoho rezultatu" yak ekonomichnoi katehorii. Problemy teorii ta metodolohii bukhalterskoho obliku, kontroliu i analizu* [The essence of the concept of "financial result" as an economic category. Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis], no. 3. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2014_3_16 (accessed 01 October 2020). (in Ukrainian)
11. Yoltukhivska T.V. (2015) *Analiz teoretychnykh pidkhodiv do vyznachennia poniattia "finansovyi rezultat"* [Analysis of theoretical approaches to the definition of "financial result"]. *Ekonomichni nauky*. vol. 2, no. 2. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_2\(2\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_2(2)_15) (accessed 01 October 2020). (in Ukrainian)